

УДК 330.341.1

## ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ РЕГІОНУ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО РОЗВИТКУ

**Автори:**

*Макаренко С.М. – к.е.н., Херсонська ОДА*

*Олійник Н.М. – к.т.н., доцент, Херсонський НТУ*

**Постановка проблеми.** У кожній державі реалізується певна економічна політика, яка впливає на всі стадії суспільного розвитку. Важливою складовою економічної політики держави є забезпечення зростання валового внутрішнього продукту і підвищення добробуту всіх членів суспільства шляхом створення належних умов для функціонування суб'єктів господарювання всіх форм власності.

Узгодження економічних інтересів усіх членів суспільного виробництва дозволить досягти максимальний соціально-економічний ефект, забезпечить стале економічне зростання регіону, ефективне використання матеріального і духовного потенціалу суспільства.

Розбіжність економічних інтересів суб'єктів виробництва на рівні окремого підприємства, окремої адміністративно-територіальної одиниці країни веде до суперечностей, конфліктів, нестабільності розвитку, зниження економічної та соціальної ефективності виробництва, уповільнює суспільний прогрес. Тому виникає об'єктивна необхідність максимального узгодження, оптимізації соціально-економічних інтересів на всіх рівнях суспільного виробництва. Загальнодержавний розвиток можливий лише при забезпеченні економічного зростання суб'єктів господарювання регіону.

**Стан вивчення проблеми.** Шляхи визначення оптимальної стратегії загальнодержавного розвитку активно обговорюються і висвітлюються в літературі, зокрема, в роботах Федоренка В., Вовканич С., Копистянської Х., Марцина В., Геєць В., Кінаха А., Семиноженка В., Гальчинського А., Павлова В., Корецького Ю. та інших науковців [1-5]. Незважаючи на вагомі

напрацювання, є проблеми, що потребують додаткового наукового аналізу.

**Завдання і методика досліджень.** Метою дослідження є обґрунтування необхідності створення належних умов для розвитку суб'єктів господарювання усіх форм власності як складової частини загальнодержавного розвитку. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань: обґрунтувати наявність тісного взаємозв'язку між показниками розвитку суб'єктів господарювання та регіону; визначити недоліки функціонування суб'єктів господарювання та перспективи їх подальшого розвитку.

Для досягнення сформульованої мети і вирішення завдань використано такі методи досліджень: теоретичного узагальнення і порівняння – для уточнення наукових визначень показників, які характеризують рівень розвитку економіки регіону та суб'єктів господарювання; статистико-економічний – для визначення особливостей та тенденцій розвитку регіону; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення та формулювання висновків.

**Результати досліджень.** Забезпечення розвитку національної економіки – комплексний багаторівневий безперервний процес, який залучає до своєї «орбіти» практично весь комплекс інструментів державної економічної політики. Цілком очевидна неможливість одночасної реалізації всього комплексу завдань забезпечення розвитку. Це спонукає до пошуку логічної послідовності заходів, яка могла б забезпечити поетапну реалізацію відповідних орієнтирів економічної політики. Зволікання з реалізацією заходів щодо радикального зміцнення конкурентоспроможності та розвитку національної економіки і освоєння її сучасних чинників украї небезпечно у глобалізованому середовищі, оскільки веде до втрати можливостей реалізації низки наявних нині конкурентних переваг.

На регіональному рівні узагальнюючим показником, який характеризує рівень розвитку економіки регіону, є валовий регіональний продукт. Показниками, які застосовуються при визначенні валового регіонального продукту виробничим методом, є випуск, проміжне споживання, валова додана вартість, оплата послуг фінансових посередників, податки та субсидії на продукти.

Випуск – це вартість товарів і послуг, що є результатом виробничої діяльності одиниць-резидентів у звітному періоді. Відповідно до прийнятих у Системі Національних рахунків критеріями випуск включає: усі товари, незалежно від їхнього використання (як товари, поставлені іншими одиницями, котрі їх не виробляють, так і товари, вироблені для власного кінцевого споживання або нагромадження, включаючи приріст запасів матеріальних оборотних коштів у виробника); послуги надані іншим інституційним одиницям, зокрема, неринкові послуги органів державного управління і некомерційних організацій; побутові та домашні послуги (приготування їжі, прибирання, догляд за дітьми тощо), які надаються найманою домашньою прислугою, що оплачується; умовно-обчислена вартість послуг по проживанню у власному житлі.

Для оцінки випуску за видами економічної діяльності використовуються основні ціни, тобто вартість, яку виробник отримує за одиницю товару чи послуги, за виключенням податків на продукти і включаючи субсидії на продукти.

Ринкові ціни застосовуються для оцінки випуску товарів та послуг у цілому по економіці. Вони включають податки на продукти за виключенням субсидій на продукти.

Валовий регіональний продукт у ринкових цінах визначається як сума валової доданої вартості усіх видів економічної діяльності в основних цінах, включаючи чисті податки на продукти.

Регіональні показники розвитку Херсонської області за 2004 -2008 роки наведено в табл. 1.

**Таблиця 1 - Регіональні показники розвитку області за 2004 -2008 роки**

	У фактичних цінах, млн. грн.					Валовий регіональний продукт у цінах попереднього року, %
	валова додана вартість	оплата послуг фінансових посередників	валова додана вартість в основних цінах	чисті податки на продукти	Валовий регіональний продукт	
2004	4880	-80	4800	400	5200	111,2
2005	5936	-111	5825	644	6469	99,2
2006	6964	-186	6778	787	7565	104,0
2007	8413	-283	8130	904	9034	100,4
2008	12278	-521	11757	1417	13174	109,8

Як бачимо із табл. 1, протягом 2006-2008 років відбувалося зростання валового регіонального продукту як у фактичних цінах, так і у цінах попереднього року.

Для забезпечення сталого розвитку суспільства потрібно забезпечити високий рівень розвитку суб'єктів господарювання. На рівні суб'єктів господарювання показником, за допомогою якого можна оцінити зміни в обсягах виробництва, є індекс фізичного обсягу випуску. За допомогою даного показника можливо оцінити реальний стан розвитку підприємств, установ та організацій усіх форм власності.

Динаміка зміни індексів фізичного обсягу випуску за основними видами економічної діяльності за 2005-2008 роки наведена в табл. 2

**Таблиця 2 - Індеси фізичного обсягу випуску за 2005-2008 роки (у порівняних цінах; відсотків до попереднього року)**

	Випуск			
	2005	2006	2007	2008
Усього	96,8	101,5	102,4	110,3
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	100,1	105,8	80,7	141,4
Переробна промисловість	86,9	88,9	110,7	100,0
Будівництво	83,0	108,6	115,6	95,6
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	97,5	122,2	108,6	105,8
Діяльність транспорту та зв'язку	112,4	105,6	111,4	115,4
Фінансова діяльність	106,0	107,3	113,8	94,3

Із проведених розрахунків бачимо, що протягом 2006-2008 років поряд із зростанням валового регіонального продукту відбувалося також і зростання загального індексу фізичного обсягу випуску.

Останнім часом спостерігається тенденція перенесення виробництва з високим рівнем матеріальних та енергетичних витрат, а також екологічних ризиків до слаборозвинутих країн. Отже, вбачаємо непорозуміння – наприклад, погодинна ставка оплати праці у промисловості в Україні набагато нижча, ніж у країнах Західної Європи, проте деякі види продукції з великою часткою витрат на оплату праці у виробничій собівартості залишаються не конкурентоздатними на європейському ринку.

Для усунення зазначених ускладнень потрібно постійно оновлювати основні фонди, купувати нове сучасне модернізоване устаткування. Отже, для оцінки можливостей розвитку суб'єктів господарювання потрібно провести аналіз їх основних засобів.

Основні засоби – одна зі складових національного багатства країни. До них належать земельні ділянки, будинки, споруди та передавальні пристрої, машини й обладнання, транспортні засоби, інструменти, тварини, багаторічні насадження, природні ресурси тощо.

Для проведення аналізу ефективності використання власних та позичених коштів суб'єктами господарювання проведемо аналіз основних засобів за 2004-2008 роки (табл. 3).

**Таблиця 3 - Основні засоби в економіці області за 2004-2008 роки**

	2004	2005	2006	2007	2008
Основні засоби (у фактичних цінах на кінець року)	18219	19234	24067	29851	42452
Індекси основних засобів, відсотків до попереднього року	101,5	102,7	103,8	104,3	104,6

Як бачимо з табл. 3, незважаючи на незначне зростання обсягу випуску в 2006 та 2007 роках (1,5% і 2,4% відповідно) та навіть його зниження у 2005 році (-3,2%) порівняно з попереднім роком (у порівняних цінах), основні засоби в економіці області зросли у 2005 році – на 2,7%, у 2006 році – на 3,8%, у 2007 році – на 4,3%. Це свідчить про збільшення питомої ваги вартості основних засобів у загальній сумі активів, а отже, і про необґрунтованість використання власних і позичених коштів, посилення фінансової залежності суб'єктів господарювання від внутрішніх та зовнішніх кредиторів.

В умовах світової кризи суб'єкти господарювання, основні засоби яких не покривалися власними коштами, збанкрутували або опинилися на межі банкрутства у зв'язку з відсутністю достатнього рівня обігових коштів та можливості залучити позикові кошти. Оптимізація використання основних засобів є необхідною умовою не лише для підтримки конкурентних позицій суб'єктів господарювання та створення належних умов

для їх функціонування, а й для забезпечення подальшого розвитку національної економіки в цілому.

**Висновки та пропозиції.** З вищевикладеного стає очевидним, що для забезпечення розвитку національної економіки держави політика Уряду повинна бути спрямована на створення належних умов для функціонування суб'єктів господарювання всіх форм власності, забезпечення активізації інвестиційної діяльності, узгодження нормативно-правових документів між собою, усунення правових ніш та колізій.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Федоренко В. Інвестиції та економіка України / В. Федоренко // Політико-економічний журнал «Економіка України». - 2007. - № 5 (546). – С. 12-16.
2. Вовканич С. Соціо-гуманістична візія стратегії сталого розвитку: регіональний, національний і глобальний аспекти / С. Вовканич, Х. Копистянська // Регіональна економіка. -2003. - № 2.- С. 7-21.
3. Марцин В. С. Економічне регулювання інноваційної діяльності / В. С. Марцин // Фінанси України. -2005. - № 5.-С. 44-53.
4. Гальчинський А. Інноваційна стратегія українських реформ / А. Гальчинський, В. Геєць, А. Кінах, В. Семиноженко. - К.: Академія. - 2002.-548 с.
5. Павлов В. І. Формування стратегії реалізації регіональної інноваційної політики / В. І. Павлов, Ю. М. Корецький // Економічний вісник Національного гірничого університету.-2004.- № 1. - С. 6-9.